

MIDDEN IN DE NATUUR

APRIL 2019

roots

**60
SOORTEN**

Lieveheersbeestjes
in Nederland

EXCLUSIEF

De zwarte panter
in beeld

ONVERWACHT

De Noordzee zoals je
die niet eerder zag

LENTEWANDELEN

Langs de Limburgse
Gulp & het
Zwillbrocker Venn

BLOEMENZEE

op Cyprus

ONGETEMD

Koniks in het wild

€ 6,25

AP
8 718972 410322

MILJOENENSTROP DREIGT VOOR

Volgens het Gerecht van de Europese Unie geeft Nederland onterecht een voorkeursbehandeling aan natuurorganisaties bij de verkoop van gronden. Een aantal particuliere grondeigenaren wil op grond van deze uitspraak dat het beleid wordt veranderd en dat de natuurorganisaties grote sommen geld terugbetalen.

TEKST FRANS GLISSENAAR FOTO'S ISTOCK

Wat is er aan de hand?

Een groep particuliere eigenaren van landgoederen voelde zich in 2008 onrechtmatig behandeld, omdat bij de verkoop van gronden zogeheten TBO's (Terrein-beherende Organisaties) zoals Provinciale Landschappen en Natuurmonumenten, een voorkeursbehandeling krijgen. De gronden worden hun door de overheid 'onderhands' aangeboden en vaak kopen ze de gronden tegen een prijs onder de marktwaarde of met een flinke subsidie. 'Ongeoorloofde staatssteun' vinden

deze grondeigenaren, die samenwerken in de Vereniging Gelijkberechting Grondbezitters (VGG). De VGG diende een klacht in bij de Europese Commissie. Die oordeelde in september 2015 dat er inderdaad staatssteun was verleend, hetgeen gemeld had moeten worden door de Nederlandse overheid. Maar, zo stelde de Commissie ook, deze staatssteun was niet in strijd met de overige EU-regels en hoefde daarom niet in zijn geheel teruggevorderd te worden.

En toen?

De VVG ging in beroep tegen het besluit bij het Gerecht van de Europese Unie, zeg maar de rechtbank voor EU-kwesties. Die vernietigde het besluit van de Commissie op het punt dat niet de gehele staatssteun teruggevorderd zou hoeven worden. En stelde dat dit besluit was genomen zonder dat er goed onderzoek was gedaan naar de situatie. In navolging van wat de VVG ook betoogt, benadrukte het Gerecht dat de TBO's naast allerlei maatschappelijke activiteiten ook commerciële activiteiten verrichten, zoals houtverkoop, de exploita-

tie van horecafaciliteiten voor bezoekers en het verlenen van jacht- en visrechten. In die zin concurreren zij met particuliere landgoederen en zou de voorkeursbehandeling door de overheid dus ontoelaatbare staatssteun kunnen zijn.

En wat wil de VGG nu?

"Wat wij vragen is heel simpel", zegt voorzitter Oene Gorter. "Ten eerste willen wij dat de regelgeving zodanig wordt aangepast dat particulieren gelijke kansen hebben wanneer gronden vrijkomen, want dat is nog steeds niet waterdicht geregeld. Ten tweede willen wij een herstel van de concurrentieverhoudingen, bijvoorbeeld doordat TBO's een deel van de gronden die zij met staatssteun hebben verkregen weer op de markt brengen. De opbrengst van die gronden kan vervolgens naar een fonds dat niet-economische activiteiten op het gebied van natuurbeheer steunt. Tot slot willen wij van de Nederlandse overheid een vergoeding voor de kosten die wij hebben gemaakt bij deze procedure."

En gaat de Nederlandse overheid dat doen?

Nee, vooralsnog niet. In een reactie op een brief van de VGG en op vragen in de Tweede Kamer stelt minister Schouten van Landbouw en Natuur dat zij voorlopig geen reden ziet om de VGG financieel tegemoet te komen en dat zij ook niet van plan is daarover te onderhandelen. De minister stelt ook dat het Gerecht alleen maar heeft gesteld dat de Commissie alsnog een onderzoek moet doen. "Het is waarschijn-

DE KWESTIE

In deze rubriek de achtergrond van een actuele gebeurtenis, situatie of visie op het gebied van natuur die tot ophef leidt.

NATUURORGANISATIES

lijker dat de Europese Commissie dit, na behandeling van de formele onderzoeksprocedure, wederom als verenigbare staatssteun ziet dan dat zij het als onverenigbare staatssteun gaat kwalificeren”, aldus minister Schouten.

Wat vindt de VGG daarvan?

“De Nederlandse overheid zou in elk geval de rente over de onterecht verleende staatssteun terug moeten vorderen van de natuurorganisaties”, zegt Ali al Khatib, de advocaat van de VGG. “Volgens het Unierecht had Nederland de overheidssteun moeten aanmelden bij de EU, de zogenaamde standstillverplichting, en dat heeft ze niet gedaan. Het Europese recht zegt dan dat er sprake is van een onrechtmatigheid en dat in elk geval met terugwerkende kracht rente moet worden betaald over de verleende steun. Dat zou de overheid van de natuurorganisaties moeten vorderen. Het kan om honderden miljoenen euro's gaan. Maar de minister zegt in wezen dat ze dat niet doet zolang ze niet daartoe wordt gedwongen door de Europese Commissie of een Nederlandse rechter. Dat vinden wij onjuist en dat zullen we de minister laten weten.”

Waarom maken de grondeigenaren zich hier eigenlijk zo druk over?

“Particulieren doen al honderden jaren aan natuurbeheer”, zegt Oene Gorter, mede-eigenaar van het familiebezit landgoed Welna. “En wij financieren dat allemaal zelf. Dus waarom komen de TBO's wel voor subsidie en hulp bij aankoop van gronden in aanmerking en wij niet? Dat is

ons punt. En wij hebben al verschillende keren geprobeerd om in overleg tot een oplossing te komen, maar de overheid en de natuurorganisaties weigeren serieus op onze wensen in te gaan.”

En wat vinden de natuurorganisaties er zelf van?

Die willen alleen een korte schriftelijke reactie geven: “Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen vertrouwen erop dat ook een nieuw te nemen besluit van de Europese Commissie een positieve uitkomst zal hebben.” De organisaties hebben ook hoger beroep aangetekend bij het Hof van Justitie, maar willen verder niet op de inhoud daarvan ingaan. Wel stellen ze dat ze ‘de rol van particuliere landgoedeigenaren waarderen’ en dat ze ‘veelal intensief met hen samenwerken’.

Is er inderdaad zo veel samenwerking?

“Ja, vaak wel”, stelt Berend Pastoor van de Federatie Particulier Grondbezit. Maar dat gaat volgens hem niet altijd vanzelf. In 2014 is de Federatie betrokken geweest bij de opstelling van een nota waarin de provincies, de Federatie en de natuurorganisaties afspraken hebben gemaakt over gelijkberechtigting in de toekomst. “In 2016 bijvoorbeeld wilde de gemeente Assen een natuurgebied onderhands overdragen aan het Drentse Landschap. Daar hebben wij toen bezwaar tegen gemaakt en verwezen naar de afspraken die in die nota zijn vastgelegd. Uiteindelijk is er toch een andere procedure gekomen. We moeten het dus wel zelf heel goed in de gaten blijven houden.”

En hoe gaat het nu verder?

Het beroep van de TBO's bij het Hof zal nog de nodige tijd vergen en de Europese Commissie moet een nieuw onderzoek doen. De VGG zou graag tot een schikking met de overheid en de TBO's willen komen, maar dat lijkt vooralsnog niet te gaan gebeuren. “De minister zegt dat ze een verkenner wil aanstellen om met alle partijen te spreken,” zegt Ali al Khatib, “maar er is al eerder een verkenner geweest en dat heeft tot niets geleid. De standpunten van de partijen zijn bekend, het enige wat zin heeft is onderhandelen. Die nota van de provincies blijkt ook vooral van papieren waarde. Particuliere grondbezitters hebben eerder een conflict gehad waarbij op die richtlijn is gewezen en toen stelden de overheid en haar advocaat dat die nota niet bindend is. De hele houding van de overheid is vaak een beetje van: dwing het maar bij de rechter af. Het zou jammer zijn als het daarop uitdraait.”

